

CÀTEDRA ROSES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI ARQUEOLÒGIC

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2024

ÍNDEX

Índex	1
Organització de la Càtedra	2
ACTIVITATS	7
VII Seminari Internacional d'Arqueologia Medieval i Moderna	8
VI Curs Internacional d'Arqueologia	13
VII Cicle de xerrades d'arqueologia de la Càtedra	17
Presentació de la Guia del Patrimoni Cultural 6	19
Publicacions	20
Projectes competitius	22
Campanya d'excavació i patrimonialització	24
Activitats participatives	26
Activitats audiovisuals	28
Per a més informació	29

ORGANITZACIÓ DE LA CÀTEDRA

Dr. Marc Bouzas Sabater
Direcció

Dr. Lluís Palahi Grimal
Tècnic

Consell Assessor

Sr. Josep Maria Barris
Arxiu Municipal de Roses.

Sra. Cristina Casas
Ajuntament de Roses, urbanisme.

Dra. Alexandra Chavarria
Università degli Studi di Padova.

Dr. Josep Maria Nolla
Universitat de Girona

Dr. Marcel Pujol
Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya.

2

Col·laboradors

Dr. Walter Alegria (Universitat de Barcelona)

Dr. Joan Manel Alfaro (Fundació Fortaleses Catalanes)

Dra. Natàlia Alonso (Universitat de Lleida)

Sra. Flavia Amato (Arqueòloga)

Sr. Jordi Ardiaca (arqueòleg)

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2024

Sr. Josep Maria Barris (Arxiu Municipal de Roses. Ajuntament de Roses)

Dra. Caroline De Barrau (Univewrsité Perpignan-Via Domitia)

Dr. Josep Casas (Arqueòleg)

Dr. Pere Castanyer (MAC-Empúries)

Dra. Laura de Castellet (Historiadora)

Dra. Alexandra Chavarria (Università degli Studi di Padova)

Sr. Ramon Coll (Ajuntament de Premià de Mar)

Sra. Neus Coromina (Arqueòloga i antropòloga)

Dra. Ana Costa (Arqueòloga)

Dr. Xavier Costa (Universitat de Barcelona)

Sr. Adrià Cubo (Arqueòleg)

Dr. Stéphane Durand (Avignon Université)

Sra. Montserrat Farreny (Museu de Martorell)

Sra. Andrea Ferrer (Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles)

Sr. Francesc Florensa (Arqueòleg-ATICS sl)

Dr. Cristian Folch (Universitat Autònoma de Barcelona)

Sr. Pablo del Fresno (Sistemes de Gestió del Patrimoni)

Sr. Joan Frigola (Arqueòleg autònom)

Dr. Abel Gallego Valle (Institut Català Arqueologia Clàssica)

Dr. David Gallego Valle (Universidad Castilla la Mancha)

Dra. Rut Geli (Centre Arqueologia Subaquàtica de Catalunya)

Dr. Jordi Gibert (Universitat Autònoma de Barcelona)

Dr. Reynald González (VECLUS)

Sra. Itziar Gutiérrez (Arqueòloga-ICAC)

Dra. Helena Kirchner (Universitat Autònoma de Barcelona)

Dr. José Ángel Lecanda (Universidad de Deusto)

Sra. Emma Llach (Arqueòloga, ATRI Cultura i Patrimoni sl)

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2024

Sr. Joan Llinàs (Arqueòleg, ATRI Cultura i patrimoni SLU)

Sra. Silvia Llobet (Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya)

Dr. Luigi Magnini (Università ca'Foscari Venezia)

Sr. Elio Marazzi (Estudiant-Université Lyon)

Sra. Sònia Masmartí (Monestir Sant Pere de Rodes)

Dr. Ramon Martí (Universitat Autònoma de Barcelona)

Sr. Guillem Mauri (CASC)

Sra. Montserrat Mataró (Generalitat de Catalunya-Arqueòloga territorial)

Dr. Joan J. Menchon (Ajuntament de Tarragona)

Sr. Pol Meseguer (Arxiu Municipal de Roses)

Dr. Marco Milanese (Università degli Studi di Sassari)

Sr. Magí Miret (Generalitat de Catalunya)

Sra. Maria Molinas (ABAC, s.l.)

Dra. Rosario Navarro (Professora jubilada Universitat de Barcelona)

Sr. Xavier Niell (Arqueòleg)

Dra. Nuria Ninn (Direction Archéologique et Muséum Aix-en-Provence)

Dr. Josep Maria Nolla (Universitat de Girona)

Sra. Maria Ocaña (Fundació l'Esquerda)

Dr. Jaume Oliver (Universitat Autònoma de Barcelona)

Dr. Jordi Oliver (Institut Català Arqueologia Clàssica)

Dra. Imma Ollich (Fundació l'Esquerda)

Dr. Diego Play (Universidad de Oviedo)

Dr. Albert Pratdesaba (Fundació l'Esquerda)

Dra. Marta Prevosti (Institut Català Arqueologia Clàssica)

Sra. Marta Prieto (Arqueòloga)

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2024

Dr. Marcel Pujol (Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya)

Dr. Santiago Riera (Universitat de Barcelona)

Dra. Carme Rissech (Universitat Rovira i Virgili)

Sra. Montserrat Rocafiguera (Fundació l'Esquerda)

Dr. Francesc Rodríguez (Institut Català Arqueologia Clàssica)

Dr. Isaac Rufí (Universitat de Girona)

Dr. Joaquín Ruiz de Arbulo (Universitat Rovira i Virgili)

Sr. Federico Sacoccio (Università di Pisa)

Dr. Jordi Sagrera (Universitat de Girona)

Dra. Jordina Sales (Universitat de Barcelona)

Sra. Marta Sánchez (Historiadora)

Dra. Marta Sancho (Universitat de Barcelona)

Dra. VALérie Serdon (Université Paris-Nanterre)

Sra. Katya Shkarinska (Arqueòloga i difusora cultural)

Dr. Narcís Soler (Institut d'Estudis Gironins)

Sra. Rosa Soler (Antropòloga)

Dra. Eva Subias (Universitat Rovira i Virgili)

Dra. Maria Eulàlia Subirà (Universitat Autònoma de Barcelona)

Dr. Marc Sureda (Museu Episcopal de Vic)

Dra. VALérie Toureille (CY Cergy Paris Université)

Dra. Ester Travé (Universitat de Barcelona)

Dr. Joaquim Tremoleda (Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries)

Sr. Jordi Tura (Director del Museu Etnològic del Montseny-la Gabbella)

Dra. Elisa Varela (Universitat de Girona)

Dr. Edoardo Vanni (Università degli Studi di Foggia)

Dr. Josep Maria Vila (Universitat Autònoma de Barcelona)

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2024

Dr. David Vivó (Universitat de Girona)

Dr. Jordi Vivo (Arqueòleg)

Dr. Federico Zoni (Università degli Studi di Bergamo)

ACTIVITATS

VII SEMINARI INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA MEDIEVAL I MODERNA

VIOLÈNCIA I CONFLICTE EN ÉPOCA TARDOANTIGA I MEDIEVAL. UNA PERSPECTIVA ARQUEOLÒGICA"

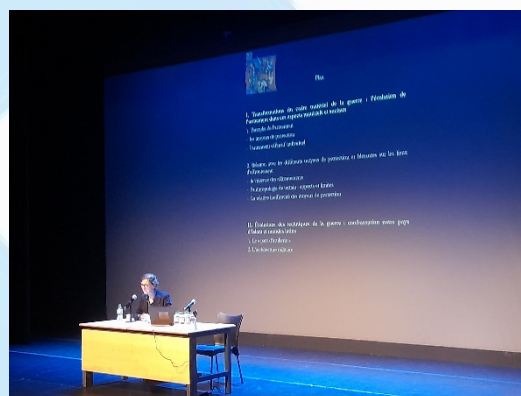
7 octubre. El seminari s'estructura a partir d'una conferència inaugural i tot un seguit de comunicacions que ja no són per invitació com en els seminaris realitzats fins l'any 2021, sinó seleccionades a través d'un procés d'inscripció lliure per part dels diferents investigadors i grups de recerca.

Amb aquest nou format es pretén potenciar la participació dels grups de recerca i, de retruc, de la pròpia assistència a l'acte que, enguany, ha estat de 88 inscrits.

La temàtica triada pel seminari de 2024 ha estat la plasmació arqueològica dels conflictes i la violència en època tardoantiga i medieval.

L'objectiu era el d'engrescar als diferents investigadors i grups de recerca que treballen en l'estudi del món tardoantic i medieval, sempre des d'una òptica arqueològica, a presen-

tar les seves recerques i el resultat ha estat molt positiu, atès que la jornada va comptar amb 30 comunicacions i 2 pòsters, que abastaven el territori català, però també d'altres àrees del territori espanyol, així com de França i Itàlia.

La jornada es va iniciar amb la conferència inaugural que es va encarregar a la Doctora Valérie Serdon de la Université Paris-Nanterre. Amb el títol "Violence et conflit au Moyen Âge : nouvelles approches techniques, sociales et anthropologiques à partir des données archéologiques." va

servir per emmarcar el tema de la jornada.

Les comunicacions presentades van ser:

- José Angel Lecanda y Asier Pascual. La fortificación en época visigoda en el extremo occidental de la tarraconense; Tedeja y Pico San Vicente (Burgos).

- Ettore Alfredo Bianchi y Aurora Cagnana. La piazzaforte bizantina di Luni (~580 d.C.) e l'insicurezza nell'Alto Tirreno.

- José Carlos Sastre Blanco, Iñaki Martín Viso, Patricia Fuentes Melgar y Raúl Catalán Ramos. El Castellón: un territorio de frontera en el valle del Esla, entre los siglos V y VI.

- Josep Maria Nolla i Bru-fau. La formació de la Marca. Ocupació del territori entre les Alberes i Girona pels francs. Dades documentals i arqueològiques.

- Laura de Castellet, Adrià Cubo, Pilar Giráldez, Ramon Martí, Joan Menchon,

Ainhoa Pancorbo i Màrius Vendrell. Fortificacions medievals entre la Segarra i el Solsonès, frontera al segle X?

- Mario Pereiro Fernández y Mario Ramos Soriano. El cas-

tillo como herramienta para la organización de un reino. El caso del noroeste galaico en el fin de la Alta Edad Media.

- Ramon Martí i Adrià Cubo. Les torres exemptes del Pallars Jussà: proposta de seriació (segles VIII-XI).

- Jaume Oliver i Bruy. De vilars a cases fortes: les "domus" del nucli del domini feudal dels Centelles (Osona, segles IX-XII).

- Silvana Rapuano. Indagini archeologiche nel castello di Gioia Sannitica: primi dati.

- Esther Travé Allepuz, Pablo del Fresno Bernal i Montserrat Farrey Agràs. Evidències arqueològiques d'una mort violenta al jaciment de Santa Margarida: L'enterrament anòmal de la tomba 214 i el seu estudi.

- Jacobo Albillar, Júlia Badia i Carme Rissech. Lesions de batalla en els cavallers de Calatrava. Castell de Zorita de los Canes (Guadalajara), segles XIII a XIV.

- Fabrizio Benente, Giada Molinari i Nico Radi . Evidence of homicides and episodes of interpersonal violence from the excavation of a medieval hospital. Funerary archaeology and anthropological analysis for the site of San Nicolao di Pietra Colice (GE).

- Marta Merino i Carme Rissech. Violencia en los siglos IX-X: traumatismos craneales en los individuos de la necrópolis de los Antiguos Juzgados de Barcelona.

- Cesc Busquets, Núria Armentano, Esther Medina, Sabina Calleja i Helena Inglada. El món de la mort a l'Antic Priorat de Bellpuig d'Artà (Mallorca).

- Luis Miguel Yuste Burgos. La Iglesia encastillada de San Miguel de Turégano, (Segovia), fortaleza del poder

feudal de los obispos de Segovia.

- Cesc Busquets i Costa i Marta Fàbregas Espadaler. El conjunt monumental del castell de Besora (Santa Maria de Besora, el Bisaura).

- Imma Ollich, Antònia Díaz-Carvajal, Maria Ocaña, Albert Pratdesaba, Montserrat de Rocafiguera i Esther Travé. La lluita entre el poder reial i els Cabrera: el cas de la

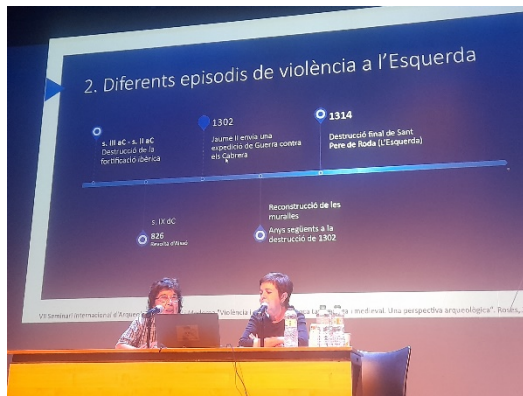

destrucció de la fortalesa de Roda (l'Esquerda) a Osona.

- Jordi Gibert Rebull, Ramon Martí Castelló i Cristian Folch Iglesias. El Castellvell de la Marca al segle XV: una fortificació inèdita de la Guerra Civil catalana.

- Cesc Busquets i Costa i Míriam Esqué i Ballesta. L'Argenton medieval. Noves aportacions des de l'arqueologia.

- Elvis Mallorquí. Violència senyorial i participació pagesa: la fortificació del castell de Vilobí d'Onyar (segles XIII-XIV).

- Beatriz González Montes i José Avelino Gutiérrez González. Los conflictos por el agua y sus testimonios arqueológicos en la baja Edad Media. Las fuentes abovedadas concejiles.

- Edoardo Vanni, Federico Saccoccio, Alessandra Cammisola i Simone Zocco. Paesaggi della violenza: conflitto e cultura materiale nei Monti Aurunci (Latina-Italia).

- José María Tejado Sebastián. Arqueología inmaterial del humo, fuego y sonido en los sistemas de comunicación de las fortificaciones militares de la península ibérica (ss. V-XV): casos en el entorno del alto valle del Ebro.

- Pilar Bravo Póvez i Joan Menchon Bes. Fortificacions i defenses de la ciutat de Tarragona (II aC-XX dC). Comentaris sobre la seva protecció legal.

- Edoardo Vanni. Archaeology of imprisonment. Reflecting violence through bodies and materiality: the case of

San Galgano's House (Chiusdino, Siena - Italy).

- Marco Milanese. Violenza contro la popolazione civile nella Sardegna rurale del XIV secolo. Testimonianze archeologiche dallo scavo del vi-

llaggio medievale abbandonato di Geridu.

- Júlia Miquel, Oriol Achón, Carles Díaz i Clara Forn. Muralles i poder a la Torre de Badalona, l'escenificació d'un domini senyorial (s. XIV - XVII).

- Catherine Richarté-Manfredi. Mouvements maritimes dans la Méditerranée centrale des IXe-Xe s. Les épaves "sarrasines" entre belligérance et commerce corsaire.

- Emilie Comes-Trinidad. Le bassin versant de l'Eyrieux (Ardèche, France) : un territoire médiéval sans conflits ?

- Marc Bouzas Sabater i Lluís Palahí Grimal. Les muralles medievals de Roses. Una necessitat defensiva i una font de conflictes polítics. Dades des de l'arqueologia.

Així mateix es varen presentar 2 pòsters

- Ettore Alfredo Bianchi. In fuga dalla pirateria nell'Italia bizantina. Il castello di Sant'Antonino rivisto.

- Antònia Diaz Carvajal, Imma Ollich i Castanyer i Bibiana Agustí i Farjas. Violència interpersonal amb arma blanca al jaciment medieval de l'Esquerda.

L'alta participació va obligar a desdoblar algunes de les sessions en dues sales, per donar cabuda a totes les presentacions.

El seminari serà objecte d'una publicació monogràfica.

VI CURS INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA MEDIEVAL I MODERNA-CIUTADELLA DE ROSES 2024

25 juny-12 juliol. La realització del VI Curs Internacional d'Arqueologia Medieval i Moderna- Ciutadella de Roses ha estat una de les principals activitats de la Càtedra. Aquesta activitat presenta tot un seguit d'objectius en àmbits diversos:

-Formació: el curs s'orienta a la preparació pràctica i teòrica de l'arqueologia, específicament enfocada en arqueologia medieval i moderna. En aquest aspecte al curs es combinen les activitats de camp, amb la realització d'una excavació arqueològica, amb els treballs de laboratori, sobretot destinats al coneixement dels materials i el seu tractament.

A partir del 2019, als treballs arqueològics s'han afegit treballs de pràctiques de consolidació i restauració, que han estat realitzats amb la col·laboració de restauradores de l'empresa ABAC s.l. Des de 2023 s'han incorporat

pràctiques d'antropologia realitzades per l'arqueòloga i antropòloga Neus Coromina.

Aquesta formació es complementa amb la programació de tot un seguit de xerrades teòriques sobre temes d'arqueologia medieval i moderna, impartides per investigadors i investigadores que han centrat la seva recerca en l'estudi dels monestirs en època medieval i moderna. Enguany el cicle ha tractat el tema de les estructures religioses d'època tardoantiga i medieval.

-Excavació arqueològica: l'objectiu de les primeres edicions del curs va ser el de aprofundir en el coneixement de la vila medieval de Roses, específicament el traçat urbà de la vila, la seva estructuració i evolució.

A aquest objectiu s'hi va afegir des de 2022 l'estudi del monestir de Santa Maria de Roses, amb l'excavació del sector del claustre.

A nivell científic els resultats dels treballs arqueològics, a més, s'emmarquen dins el projecte competitiu "Urbanisme, poblament i conflicte en època medieval i moderna. La vila de Roses com paradigma" de la convocatòria 2022-2025 de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya per projectes de recerca en arqueologia i paleontologia.

-Patrimonialització: un altre dels objectius del curs és la recuperació, consolidació i adequació de les estructures arqueològiques recuperades, de cara a la seva integració en el conjunt monumental de la Ciutadella. Per potenciar aquesta vessant es compta amb una restauradora i la participació, cada any, de dos estudiants de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya perquè futurs arqueòlegs/es i restauradors/es aprenguin a treballar conjuntament i a conèixer les problemàtiques, les tècniques de treball i les especificitats de cada especialitat.

-Internacionalització: en el curs han participat estudiants provinents d'universitats catalanes, franceses i italianes.

-Coneixement territorial: el Curs es complementa amb tot un seguit de visites a jaciments i espais relacionats amb la temàtica del mateix amb un doble objectiu. Per una banda, aporten paral·lels o espais similars a aquell en el que es treballa, i, per l'altra, donen a conèixer el patrimoni medieval i modern a estudiants provinents d'altres espais i territoris.

El VI Curs es va dur a terme entre els dies 25 de juny i 12 de juliol i va comptar amb 14 estudiants.

La campanya arqueològica s'ha concentrat a la zona del claustre del monestir, concretament a les ales nord i sud del mateix, amb l'objectiu de reconstruir la història de l'espai des del moment de

construcció de la petita església funerària d'època tardoantiga, la creació del monestir i la seva evolució fins el seu abandonament a finals del segle XVIII.

Pel que fa la formació, cal destacar que en l'excavació es va aprofundir en totes aquelles tasques derivades de la tasca de l'arqueòleg (excavació, cotes, fitxes, documentació gràfica, planimetria i dibuix d'estructures, topografia, fotografia...).

La troballa d'un cementiri a la zona del claustre ha permès ampliar les pràctiques amb tasques antropològiques, sempre sota l'assessorament d'una antropòloga (Neus Coromina).

Com acabem d'esmentar aquests treballs de camp es varen complementar amb el treball de laboratori i el processament dels materials arqueològics (neteja, siglat, classificació, dibuix, anàlisi d'estructures verticals...).

Pel que fa a les conferències se'n varen realitzar cinc, centrades en l'estudi dels

període tardoantic i altmedieval:

-26 de juny: Dr. Marc Bopuzas i Dr. Lluís Palahí (CRAPA-UdG) "La cella memoriae de Roses i la conversió d'espais funerars en edificis de culte a la zona del nord-est català".

-28 de juny: Sra. Silvia Llobet (coordinadora de l'Àrea d'Arqueologia del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya) "La conservació i restauració en patrimoni arqueològic".

-2 de juliol: Dra. Caroline de Barrau (Université Perpignan-Via Domitia) "Le bâti religieux roman en Roussillon: Archéologie, architecture et decor".

-9 de juliol: Dra. Maria Gemma Garcia (Museu de Terrassa) "Arqueologia i litúrgia. La seu episcopal d'Egara. Segles V-VII".

-11 de juliol: Dra. Jordina Sales i Dra. Marta Sancho (Universitat de Barcelona) "Els primers monestirs en territori català: ubicacions, característiques i àrees d'abastiment".

Finalment el Curs es va completar amb tot un seguit de visites a diferents pobles i jaciments per conèixer sobre el terreny les traces de l'emmurallament i l'urbanisme medieval en la configuració urbana actual, sempre acompanyats per persones expertes:

-29 de juny: Besalú (Sr. Joan Frigola) i Santa Pau (Dr. Jordi Sagrera).

-4 de juliol: monestir de Sant Pere de Rodes i poble de Santa Helena de Rodes (Sra. Montserrat Mataró).

-6 de juliol: Girona-monestir de Sant Pere i Catedral (Neus Coromina) i Cervià de Ter (Sra. Katya Shkarinska).

Després del curs es va encarregar una ortofoto georeferenciada de tot el sector excavat al llarg del període 2018-2024.

VII CICLE DE XERRADES D'ARQUEOLOGIA DE LA CÀTEDRA

Abril-maig. Octubre-novembre. Una de les principals activitats de difusió que realitza la Càtedra és la programació d'un cicle de conferències que enguany s'ha desenvolupat en dues parts, una a la primavera i l'altra a la tardor. El cicle s'orienta al gran públic i pretén apropar el patrimoni arqueològic i l'arqueologia al conjunt de la societat.

VII CICLE DE XERRADES
D'ARQUEOLOGIA DE LA CÀTEDRA
1-PRIMAVERA 2024

10 D'ABRIL
EL DERELICTE ROMÀ DE LES ILLES FORMIGUES II.
UN EXEMPLE ÚNIC DEL COMERÇ DE SALAONS I SALSES
DE PEIX DE LA BÈTICA EN EL NORD-EST PENINSULAR
RUT GELI I GUILLEM MAURI
Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya

24 D'ABRIL
ROSES I LES SALAONS A L'EMPORDÀ EN ÈPOCA ANTIGA
JOAQUIM TREMOLEDA
Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries

8 DE MAIG
PRESENTACIÓ XERRADA GUIA DEL PATRIMONI
CULTURAL DE ROSES-6. "ARMES, EINES I ORNAMENTS.
LA ROSES D'ÈPOCA MODERNA A TRAVÉS DELS OBJECTES"
MARC BOUZAS I LLUÍS PALAHÍ
CRAPA-Universitat de Girona

22 DE MAIG
COM TREBALLAVA UN "MESTRE DE CASES". CONSTRUCCIÓ
D'HABITATGES EN ÈPOCA MEDIEVAL I MODERNA
JORDI SAGRERA
Universitat de Girona

LES CONFERÈNCIES ES FARAN A
CA L'ANITA
PCA SANT PERE, 1, ROSES
A LES 19:00 H.

CR
Ajuntament de Roses
www.roses.cat

L'any 2024 s'ha desenvolupat el VII Cicle de Xerrades de la Càtedra Roses d'Arqueologia i Patrimoni Arqueològic. La presencialitat d'aquesta activitat resulta especialment important ja que l'essència de les xerrades es basa en la interacció amb el públic i la creació d'un diàleg conferenciant-assistents.

Les conferències han estat enregistrades i posteriorment s'han incorporat al canal de Youtube de la càtedra.

Totes les conferències es varen desenvolupar al centre d'exposicions Ca l'Anita de Roses.

El cicle de xerrades ha estat format per les següents conferències:

-10 d'abril: Rut Geli i Guillem Mauri (CASC) "El derelict romà Illes Formigues II. Un exemple únic del comerç de salaons i salses de peix de la Bètica en el nord-est de la Península Ibèrica".

-24 d'abril: Joaquim Tremoleda (MAC-Empúries) "Roses i les salaons l'Empordà en època antiga".

-8 de maig: Lluís Palahí i Marc Bouzas (CRAPA-UdG) "Armes, eines i ornaments. La Roses d'època moderna a través dels objectes".

-22 de maig: Jordi Sagrera (Universitat de Girona) "Com

treballava un mestre de cases. La construcció d'habitatges en època medieval i moderna".

-16 d'octubre: Joan Llinàs (Atri Cultura i Patrimoni sl) "El castell de Quermançó (Vilajuïga). Dades històriques i arqueològiques".

-30 d'octubre: Xavier Niell (Arqueòleg-Universitat de Girona) "Coves, dòlmens i menhirs. Els monuments megalítics de Roses".

-13 de novembre: Joan Manel Alfaro (Fundació Fortaleses Catalanes) "La fortalesa de sant Ferran de Figueres i la defensa de l'Empordà a mitjans del segle XVIII".

27 de novembre: Marc Bouzas (CRAPA-Universitat de Girona) "Els primers cristians en terres empordaneses: edificis de culte i representacions paleocristianes als entorns del Golf de Roses".

18

VII CICLE DE XERRADES D'ARQUEOLOGIA DE LA CÀTEDRA 2-TARDOR 2024

16 D'OCTUBRE
EL CASTELL DE QUERMANÇÓ (VILAJUÏGA). DADES HISTÒRIQUES I ARQUEOLÒGIQUES.
JOAN LLINÀS I POL
Arqueòleg i Historiador. ATRI. Cultura i Patrimoni S.L.

30 D'OCTUBRE
COVES, DÒLMENS I MENHIRS. ELS MONUMENTS MEGALÍTICS DE ROSES.
XAVIER NIELL CIURANA
arqueòleg. Universitat de Girona

13 DE NOVEMBRE
LA FORTALESA DE SANT FERRAN DE FIGUERES I LA DEFENSA DE L'EMPORDÀ A MITJANS DEL SEGLE XVIII.
JOAN MANEL ALFARO GIL
Conservador de la fortalesa de sant Ferran
Fundació Les Fortaleses Catalanes

27 DE NOVEMBRE
ELS PRIMERS CRISTIANS EN TERRES EMPORDANESES. EDIFICIS DE CULTE I REPRESENTACIONS PALEOCRISTIANS ALS ENTORNS DEL GOLF DE ROSES.
MARC BOUZAS SABATER
CRAPA-Universitat de Girona

LES CONFERÈNCIES ES FARAN A
CA L'ANITA
PCA SANT PERE, 1, ROSES
A LES 19:00 H.

CR

PRESENTACIÓ DE LA GUIA DEL PATRIMONI CULTURAL DE ROSES.6. "ARMES, EINES I ORNAMENTS. LA ROSES D'ÈPOCA MODERNA A TRAVÉS DELS OBJECTES"

El dia 8 de març es va presentar al centre ca l'Anita de Roses el volum sisè de la col·lecció de Guies del Patrimoni Cultural de Roses.

Per a un arqueòleg, tan importants com els edificis o les estructures localitzades en les excavacions arqueològiques ho són els objectes. Aquests tenen un gran valor per poder reconstruir la història i la vida quotidiana de la gent que habitava els diferents espais estudiats. Ens aporten informació sobre el nivell tecnolò-

gic de l'època, les professions, la religió, la cultura o, fins i tot, les modes imperants en cada moment. Així mateix, ens apropen a activitats quotidianes com l'alimentació, per exemple, que podem conèixer a través dels atuells emprats per processar els aliments i cuinar. Aquesta guia té per objecte presentar alguns dels objectes recuperats a la Ciutadella de Roses i que corresponen, majoritàriament, a l'època moderna (segles XVI-XIX), i veure com, a través d'ells, podem recrear la vida de la població de la vila i de

les guarnicions militars que van ocupar la fortalesa.

La presentació va anar a càrrec dels editors de la publicació Marc Bouzas i Lluís Palahí.

PUBLICACIONS

Dins l'àmbit de la transferència de coneixement arqueològic pren especial rellevància l'edició de tot un seguit de publicacions que en diferents

àmbits (tant el científic com el més general) permeten aprofundir en el coneixement de les èpoques medieval i moderna.

Revista RODIS

Rodis. Journal of Medieval and Post-Medieval Archaeology

Revista d'arqueologia que, amb un enfocament multidisciplinari, se centra en l'arqueologia medieval i postmedieval en un sentit molt ampli, tant temàticament com geogràfica. El seu objectiu és la divulgació de treballs de recerca originals que aportin dades noves o noves metodologies que ajudin a millorar la investigació en aquest àmbit del coneixement.

<https://www.documentauniversitaria.media/rodiss/index.php/rodiss>

Enguany s'ha procedit a una remodelació intensa de l'estructura de la revista que va de la creació de nous comitès editor i assessor científic a l'adaptació de diferents elements de l'estructura de la

publicació per adaptar-la millor als estàndards de qualitat nacionals i internacionals.

20

MonCRAPA

Enguany la Càtedra ha estenat una nova col·lecció (MonCRAPA)

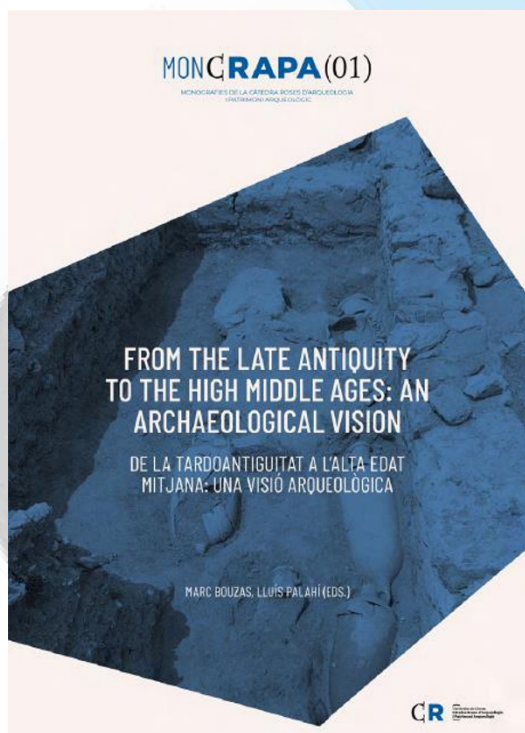
Destinada a la publicació de monografies. En ella s'hi publicaran les actes dels diferents seminaris que organitza anualment la càtedra, però també monografies dedicades a l'arqueologia i el patrimoni, amb una especial vinculació als jaciments de Roses.

Així, enguany es publiquen dos volums.

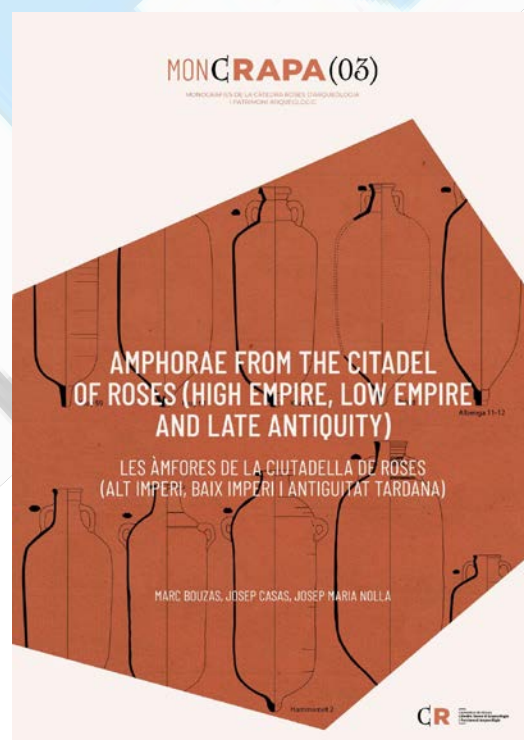
recull les aportacions realitzades al VI Seminari Internacional d'Arqueologia Medieval i Moderna, celebrat el 2023.

La segona monografia "Les àmfores tardoantigues de Roses" redactada per Marc Bouzas, Josep Casas i Josep Maria Nolla és un estudi monogràfic sobre les àmfores recuperades en excavacions realitzades a Roses al llarg del segle XX i XXI.

<https://www.documentauniversitaria.media/omp/index.php/crapa/catalog/series/moncrapa>

El primer volum "From the late antiquity to the high middle ages: an archaeological vision. De la tardoantiguitat a l'alta edat mitjana: una visió arqueològica" recull està estructurada en 21 capítols i

ACTIVITATS PARTICIPATIVES

Enguany la Càtedra ha iniciat una nova línia d'activitats amb l'objectiu d'obtenir un implicació directa de la població local en el coneixement del patrimoni i de la tasca que desenvolupen els arqueòlegs i restauradors per conèixer i protegir el patrimoni.

Amb aquest objectiu es van programar tot un seguit d'activitats:

ACTIVITATS PARTICIPATIVES DE LA CÀTEDRA 2024

VISITA GUIADA A LES EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES A LA VILA MEDIEVAL DE ROSES
3 de maig i 20 de juny a les 12h
Inscripció prèvia
Web de l'Ajuntament de Roses (Inscripcions activitats <https://ejuntament.roses.cat/8018/> o presencialment al SAC-Ajuntament de Roses (Dilluns a divendres de 8 a 14h.)

COL·LABORA AMB EL LABORATORI D'ARQUEOLOGIA
22 I 23 DE MAIG DE 15 A 17H.
Inscripció prèvia. (Places limitades)
Web de l'Ajuntament de Roses (Inscripcions activitats <https://ejuntament.roses.cat/8018/> o presencialment al SAC-Ajuntament de Roses (Dilluns a divendres de 8 a 14h.)

RECOLLIDA DE FOTOGRAFIES ANTIGUES DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC DE ROSES I EXPOSICIÓ
Entrega material: Arxiu Municipal de Roses (c/ de la Mariada, 28) Dilluns a divendres de 8 a 14h. o al mail cat.rosesarqueologia@udg.edu

-Visita guiada a les excavacions arqueològiques: durant el desenvolupament de les excavacions arqueològiques es varen programar dues visites: una al principi i l'altra al final dels treballs, per apropar a la població la tasca dels arqueòlegs, el seu desenvolupament i els seus resultats.

-Col·labora amb el laboratori d'arqueologia: durant els treballs arqueològics es varen programar activitats desenvolupades al laboratori arqueològic amb l'objectiu d'involucrar a la població en la forma de tractar els materials per part dels arqueòlegs. Els treballs es varen desenvolupar en dues jornades en les quals els participants varen col·laborar realitzant, juntament amb els arqueòlegs, treballs de neteja i classificació de materials i l'estudi antropològic dels enterraments recuperats durant els treballs.

-Recollida de fotografies antigues: en col·laboració amb l'arxiu municipal es va desenvolupar una campanya de recollida de fotografies antigues relacionades amb el patrimoni arqueològic de Roses. L'objectiu era doble, per una banda conèixer les històries personals de la població amb el seu patrimoni arqueològic i, per l'altra, disposar d'un fons fotogràfic que permeti veure

l'estat de les restes arqueològiques i patrimonials fa dècades i com han canviat al llarg del temps.

-Visita Sant Pere de Rodes:
amb l'objectiu d'apropar el patrimoni arqueològic a la població més enllà de la pròpia Roses es va organitzar el 16 de novembre una visita al poblat de Santa Creu i al mones-

tir de Sant Pere de Rodes, acompanyats de Montserrat Mataró (ex-directora de les excavacions arqueològiques) i Sònia Masmartí (historiadora) que ens van apropar a la seva història i evolució.

PROJECTES COMPETITIUS

El 2022 la Càtedra va obtenir l'aprovació i subvenció pel projecte presentat a la convocatòria de Projectes quadriennals de recerca en matèria d'arqueologia i paleontologia 2022-2025, de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Amb el títol "Urbanisme, poblament i conflicte en època medieval i moderna. La vila de Roses com paradigma" el projecte constitueix la continuació d'un projecte de llarg abast i ambició que es va iniciar l'any 2018 i que té com objectiu final des del punt de vista patrimonial la recuperació integral de la vila medieval de Roses i des del punt de vista de la recerca emprar aquest jaciment com a element focal des del qual desenvolupar tot un seguit d'estudis d'un abast més ampli que permeti contextualitzar les troballes realitzades en un panorama més global que permeti plantejar conclusions i models comparables amb d'altres realitats a nivell nacional i internacional.

El projecte té per objectiu principal analitzar des d'una vessant interdisciplinària la configuració i evolució urbanística de les viles en època medieval i, en aquest context, aprofundir en el

coneixement del paper que els conflictes, en un sentit ampli -ja siguin d'alta intensitat com les guerres o de baixa intensitat, com la inseguretat provocada pel bandolerisme, o, fins i tot, els conflictes existents entre els diferents estaments o poders polítics de l'època-, juguen en la configuració i evolució de les estructures urbanes i la plasmació física de totes aquestes conjuntures en la configuració d'una població. La presència del conflicte es pot resseguir més enllà dels elements poliorcètics, per exemple en la distribució de diferents estaments o grups socials dins l'espai amb la creació de barris específics per determinats grups socials, com els calls jueus. Al mateix temps, pretén seguir avançant en el coneixement de l'origen, configuració, i evolució de les poblacions medievals del territori i aprofundir en el coneixement de la seva estructuració social, analitzant elements tan diferents i complementaris com les dedicacions professionals i la seva distribució espacial dins la població; l'alimentació -i la seva variabilitat entre sectors de la població o èpoques i conjuntures diverses, especialment aquelles vinculades a moments de

conflictivitat i inseguretat-
l'exploració dels recursos
naturals...

Les característiques del
jaciment permeten assolir
informacions globals difícils
d'obtenir en altres espais on
l'urbanisme posterior ha
emmascarat o destruït el
d'època medieval, com la
restitució de la parcel·lació
i el seguiment de l'evolució
dels espais. La comparació amb
d'altres realitats d'època

medieval ha de permetre
aprofundir en el coneixement
de l'urbanisme i apreciar fins
quin punt els diferents punts
de partida o les diferents
circumstàncies socials,
històriques i econòmiques,
influeixen en la configuració
de les poblacions.

El projecte ha estat
subvencionat per la
Generalitat de Catalunya amb
117.229,4 €.

CAMPANYA D'EXCAVACIÓ I PATRIMONIALITZACIÓ

Maig-juny. Com ja és habitual des del'any 2020 i més enllà del curs d'arqueologia, la càtedra i l'ajuntament de Roses han impulsat una campanya arqueològica amb l'objectiu de potenciar la patrimonialització de la vila medieval.

L'objectiu dels treballs és el d'anar posant al descobert les estructures de la trama urbana de la vila medieval, concretament tot el barri que ocupa el sector est de la població com element potenciador del circuit de visites i de la patrimonialització de l'espai arqueològic de la Ciutadella.

La superfície de l'excavació era d'aproximadament 800 m²

Si els anys anteriors els treballs es concentraven a l'illa de cases situada entre els carrers Major i Nou, enguany els treballs s'han concentrat en l'excavació del carrer Nou

i part de l'illa situada a llevant del mateix.

Assolir aquests objectiu ha de permetre:

- Cohesionar i relligar els espais excavats en anys anteriors i que se situaven al nord i al sud de l'espai objecte dels treballs, facilitant no solament la seva comprensió sinó també la seva conservació i la seva visita.

- Permetre als visitants comprendre de forma molt més clara l'estructura urbana de la vila medieval.

- Enriquir l'experiència cultural de la visita amb la incorporació de nous elements que facilitin la comprensió de l'espai de la vila medieval.

- Definir de forma clara l'estructuració urbana del sector oriental de la vila.

- Visualitzar les diferents unitats domèstiques de cara a

la seva posterior excavació individualitzada.

-Aprofundir en el coneixement de la parcel·lació original de la vila en aquest sector.

-Asseverar fins a quin punt són reals els esquemes teòrics realitzats fins al moment referents a la distribució urbana de la vila.

-Aprofundir en el coneixement del procés de desurbanització i espoli de la vila a partir del s.XVII.

-Disposar dels elements suficients per establir una estratègia arqueològica i una programació dels posteriors treballs arqueològics de forma més ordenada i coherent.

L'estudi individualitzat de les unitats domèstiques i altres edificis es facilitarà al tenir ja definits la majoria dels murs perimetrals. Això permetrà recuperar de forma extensiva i integral les diferents edificacions i treballar paral·lelament en la seva posterior adequació i integració en l'experiència de la visita.

ACTIVITATS AUDIOVISUALS DE PROMOCIÓ DE LES ACTIVITATS DE LA CÀTEDRA

Les dificultats en la realització de moltes de les activitats presencials programades inicialment va portar l'any 2020 a cercar fórmules alternatives per poder desenvolupar-les i difondre-les.

Per aquesta raó i cercant una major difusió de les activitats desenvolupades des del 2020 es graven les conferències i ponències presentades al VI Cicle de Xerrades d'Arqueologia de la Càtedra. Aquestes gravacions es posen a disposició del públic a través d'un canal de Youtube creat per la càtedra.

Aquestes gravacions s'han realitzat sempre prèvia autorització per escrit dels ponents i conferenciantes.

El canal té una voluntat de perdurabilitat i servirà als propers anys per anar donant a conèixer les diferents activitats desenvolupades per la càtedra.

L'enllaç al canal és el

<https://www.youtube.com/channel/UCM5JY86pnEl1Eq-qdWQVGC>

PER A MÉS INFORMACIÓ

<https://www.udg.edu/ca/catedres/Roses-dArqueologia>

CatRoses Arqueologia_UdG

Càtedra Roses d'Arqueologia i Patrimoni Arqueològic_UdG

<https://www.youtube.com/channel/UCM5JY86pnEl1Eq-qdWQVGCA>